

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสังคมวัฒนธรรมกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานในหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การสัมภาษณ์ลึก (In-dept Interview) กลุ่มหญิงที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยงอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 20 คน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ ผู้ให้ข้อมูลทั่วไปของชุมชน จำนวน 3 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548 วิเคราะห์ข้อมูลโดยตัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอุปนัย ไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อมูลและการแปลความหมายหาคำอธิบายตามกรอบการศึกษา พร้อมทั้งตรวจสอบข้อค้นพบกับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ผลจากการศึกษา สามารถนำข้อค้นพบที่ได้มาสรุปเป็น 4 ประเด็น คือ ลักษณะของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สาเหตุและโอกาสนำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เงื่อนไขที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผลการศึกษารั้งนี้ได้จำแนกลักษณะการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1.1 ประเภทของเครื่องดื่ม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ได้รับความนิยมของชาวบ้านม่วงคำโดยทั่วไปคือ เหล้า ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงความนิยมไปตามยุคสมัย ในอดีตมีการบริโภคเหล้าที่กลั่นกันเองภายในหมู่บ้าน หรือที่เรียกว่า เหล้าต้ม ต่อมาเมื่อมีการนำเหล้าโรงเข้ามาขายในหมู่บ้านความนิยมของชาวบ้านได้เริ่มเปลี่ยนไป ชาวบ้านเริ่มหันมาบริโภคเหล้าขาว หรือ สุราขาว 35 ดีกรี โดยชาวบ้านเปลี่ยนจากการบริโภคเหล้าต้ม มาเป็นการบริโภคเหล้าขาว 35 ดีกรี เมื่อมีการตัดถนนลูกรังเข้ามาในหมู่บ้าน เนื่องจากการสัญจรที่ทำได้ง่ายขึ้นจึงมีผู้เริ่มนำเอาเหล้าขาว 35 ดีกรีเข้ามาขายใน

หมู่บ้าน แต่ความนิยมในเหล่าขาวก็เปลี่ยนไปเมื่อคนรุ่นต่อมาบริโภคล้อแดงเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านเริ่มดีขึ้น ซึ่งเป็นผลของการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ อย่างงดงามให้กับชาวบ้าน โดยพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้าน คือ สดอร์เบอร์รี่ ความนิยมในการบริโภคเหล่าขาวของชาวบ้านจึงเริ่มลดน้อยลง เปลี่ยนมาเป็นเหล่าแม่โจ้ เนื่องจากการแสดงถึงความมีฐานะ และความทันสมัย ซึ่งก็เริ่มก่อเป็นค่านิยมในการบริโภคของหมู่บ้าน ต่อมาความนิยมในเหล่าแม่โจ้ก็ได้เปลี่ยนมาเป็นเหล่าแสกโสมในปัจจุบัน เพราะรสชาติที่ดีกว่า ไม่ทำให้เกิดอาการปวดหัวในตอนเช้าของวันรุ่งขึ้น ทำให้เหล่าแสกโสมเป็นที่นิยมบริโภคของชาวบ้านทั้งหญิงและชาย จนกลายเป็นเครื่องคัมหมักเมื่อมีการจัดกิจกรรม และการเลี้ยงสังสรรค์ ภายในหมู่บ้าน

สำหรับเครื่องคัมหมักประเภทเบียร์นั้นได้รับความนิยมในวงจำกัด แต่ยังคงเป็นเครื่องคัมหมักที่ได้รับความนิยมรองลงมา เพราะในการจัดกิจกรรมของหมู่บ้านทุกครั้ง เจ้าภาพจะมีการเตรียมเครื่องคัมหมักทั้งเหล่าและเบียร์ไว้สำหรับต้อนรับผู้มาช่วยงาน และผู้มาร่วมงานเสมอ อย่างไรก็ตามแม้ว่าเจ้าภาพจะจัดทั้งเหล่าและเบียร์ไว้บริการ แต่จากการศึกษานี้ พบว่า เครื่องคัมหมักที่หญิงวัยแรงงานและชาวบ้านส่วนใหญ่เลือกที่จะบริโภคคือ เหล้า เนื่องจากตัวอย่างบางคนให้ความเห็นว่า เครื่องคัมหมักเบียร์มีดีกรีน้อยกว่าเหล้าทำให้ต้องบริโภคในปริมาณที่มาก ส่งผลให้ท้องอืด แน่นท้อง บางคนต้องการบริโภคเหล่าเพื่อให้เหมือนสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม รวมถึงการไม่อยากถูกสมาชิกคนอื่นแกล้งโดยการนำเหล้ามาผสมกับเครื่องคัมหมักเบียร์ซึ่งจะทำให้เมามากยิ่งขึ้น แต่เครื่องคัมหมักเบียร์ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการบริโภคภายหลังจากการบริโภคเครื่องคัมหมักแอลกอฮอล์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายวัน หรือ เมื่อมีอาการเมาค้าง บางคนนั้นเลือกคัมหมักเบียร์เพราะได้รับเชิญให้มาเป็นเกียรติร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน เพราะว่าการคัมหมักเบียร์เมื่อเป็นแขกรับเชิญไม่มีเพื่อนๆ มาคะยั้นคะยอให้คัมหมัก จึงสามารถที่จะเลือกคัมหมักได้ ซึ่งเบียร์ที่นิยมบริโภค คือ เบียร์ช้าง

1.2 ความถี่ของการบริโภคเครื่องคัมหมักแอลกอฮอล์

การบริโภคเครื่องคัมหมักแอลกอฮอล์ของชาวบ้านม่วงคำในอดีตนั้น ชาวบ้านนิยมบริโภคเครื่องคัมหมักแอลกอฮอล์ในงานบุญ งานเทศกาล งานประเพณี การร่วมแรงช่วยกันทำงานต่างๆ เช่น การปลูกข้าว และการปลูกสร้างบ้านเรือน ซึ่งมีขึ้นไม่บ่อยนัก และเป็นการบริโภคเฉพาะเพศชายเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาพบว่า ความถี่ของการบริโภคได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมีการปลูกพืชเศรษฐกิจในเชิงเพื่อการค้าขาย หรือ ที่เรียกว่า มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรเพื่อยังชีพมาเป็น ระบบการเกษตรเพื่อการค้า ซึ่งความถี่ของการบริโภคเครื่องคัมหมักแอลกอฮอล์ของชาวบ้านเริ่มมีมากขึ้นภายหลังจากการที่หมู่บ้านเริ่มมีการปลูก สดอร์เบอร์รี่ เป็นต้นมา การเปลี่ยนแปลงของระบบการเกษตรจากระบบการเกษตรเพื่อยังชีพ มาเป็น ระบบการผลิตเพื่อการค้า ส่งผลให้หมู่บ้านมี

โอกาสในการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์บ่อยขึ้น นอกเหนือไปจากเดิม เช่น เมื่อชาวบ้านในครอบครัว
หนึ่งๆ มีการเพาะปลูกพืชจำนวนมากในพื้นที่ของตนเอง ค่าใช้จ่ายในการจัดงานก็เพิ่มสูงมากขึ้น
ด้วย เป็นการสร้างค่านิยมเพื่อแสดงถึงฐานะของตนเองอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้กลุ่มผู้
ที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เริ่มมีวัยรุ่น หรือ คนรุ่นหลัง เข้ามาร่วมในการสังสรรค์ ซึ่งแต่เดิม
จะเป็นเพียงการมาร่วมสังสรรค์ในกลุ่มคนเฒ่าคนแก่เมื่อเสร็จสิ้นการลงแรงเพื่อช่วยเหลือกันเท่านั้น

ความถี่ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์กับการจัดงาน
ต่างๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ เทศกาล งานตามประเพณี งานบุญต่างๆ งานศพ การทำบุญร้อยวัน
และการเลี้ยงผีเจ้าที่ รวมถึงการจัดงานเลี้ยงฉลองต่างๆ ในปัจจุบันพบว่า นอกจากจะมีการ
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เฉพาะในกลุ่มผู้ชายแล้ว ผู้หญิงก็มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน
โอกาสดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่เป็นการบริโภคในหมู่บ้านม่วงคำ ซึ่งความถี่ในการ
บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในแต่ละเดือนมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเทศกาล งานประเพณี และ
กิจกรรมอื่นๆ ที่มีการจัดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ บ่อยขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก
นอกจากนี้ ในกลุ่มหญิงวัยแรงงานยังมีการชักชวนกันดื่มเพื่อสังสรรค์ในตอนเย็นด้วย

1.3 รูปแบบในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

รูปแบบและวิธีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มวัยแรงงาน ขึ้นอยู่กับ
ลักษณะของกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น การบริโภคในระหว่างการร่วมกิจกรรมหรือการช่วย
กิจกรรมในชุมชน และการบริโภคในกลุ่มเพื่อนสนิทในโอกาสต่างๆ เช่น การเลี้ยงเจ้าที่ การ
ชักชวนกลุ่มเพื่อนบริโภคในตอนเย็น ซึ่งรูปแบบการบริโภคเครื่องดื่มเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมของ
ชุมชน การดื่มจะเป็นการดื่มเหล้า แล้วดื่มน้ำเปล่าตาม หรือที่เรียกกันว่า “กินเหล้าเพียว” ซึ่ง
ทางเจ้าภาพหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าภาพจะทำหน้าที่เป็นผู้รินเหล้าให้กับหญิงวัยแรงงานและ
ผู้ที่มาช่วยงานทีละคนจนครบทุกคนในรอบแรก โดยเจ้าภาพถือว่าเป็นการขอบคุณผู้ที่มาช่วยงาน
ทุกคน หลังจากนั้นหญิงวัยแรงงานที่มาร่วมกิจกรรม จะมีการบริโภคเหล้ากันเองจากเครื่องดื่มที่
เจ้าภาพได้เตรียมไว้ให้ โดยดื่มเหล้าเพียว โดยใช้แก้วเพียงแก้วเดียวเปลี่ยนกันดื่มจนครบทุกคน
เรียกกันว่า “แก้ววน” และจะมีการรวมกลุ่มกันตามความสนิทสนมเพื่อดื่มกันต่อภายหลังจาก
ทำงานเสร็จสิ้นแล้ว บางคนที่ไม่สามารถบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะดื่มเหล้าแล้ว
ดื่มน้ำตาม ก็จะมีวิธีการดื่มเหล้าผสมน้ำและน้ำแข็งเพื่อให้สามารถดื่มได้ แต่ยังคงต้องดื่มเหล้าให้
หมดภายในครั้งเดียว เพื่อจะได้นำแก้วไปใส่เหล้าให้คนอื่นๆ ดื่มต่อไป

สำหรับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ จะมีความแตกต่างจากงาน
อื่นๆ เนื่องจากทางเจ้าภาพจะมีนำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาให้กับผู้ที่มาร่วมงาน และ ผู้ที่มา
ช่วยงานในภายหลังจากพิธีฌาปนกิจเรียบร้อยแล้ว แต่การดื่มในงานสังสรรค์หลังจากมีการเลี้ยง

ผีเจ้าที่เสร็จสิ้นนั้น ทางเจ้าภาพจะมีการเตรียมเครื่องดื่มหั่นเกล้าและเบียร์ รวมทั้งอาหารสำหรับผู้ที่ได้รับเชิญ ซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมงานสังสรรค์ขึ้นอยู่กับภาระเชิญชวนของเจ้าภาพเอง โดยผู้มาร่วมงานสามารถเลือกที่จะบริโภคเหล้าหรือ เบียร์ได้ตามความต้องการ ซึ่งรูปแบบการบริโภคก็จะคล้ายคลึงกับการบริโภคเมื่อมีกิจกรรมอื่นๆ

สำหรับหญิงวัยแรงงานที่มีการชักชวนกันบริโภคในตอนเย็นนั้น รูปแบบของการบริโภคจะแตกต่างกันไปตามความต้องการและความรู้สึกของแต่ละคน

1.4 กิจกรรมระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

กิจกรรมที่กระทำระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นสามารถแบ่งออกเป็นกิจกรรมระหว่างความช่วยเหลือเจ้าภาพในงานต่างๆ ของหมู่บ้าน และ กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสังสรรค์ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างที่ช่วยงานต่างๆ เช่น ขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน และ งานศพ นั้น จะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระหว่างการทำกับข้าว หรือ การทำงานในครัว แต่สำหรับกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการรวมกลุ่มในงานสังสรรค์ คือ การบริโภคเครื่องดื่มร่วมกับพูดคุยกันในกลุ่ม การกล่าวถึงบุคคลนอกกลุ่ม การร้องเพลงจากเครื่องเล่นแผ่นวีซีดี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เครื่องเล่นคาราโอเกะ” ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่บ้านม่วงคำ นอกจากนั้นหญิงบางคนมีการนำเรื่องไม่สบายใจหรือเมื่อเผชิญกับช่วงเวลาวิกฤตของชีวิตจากเรื่องภายในครอบครัวนำมาปรึกษาเพื่อนคนอื่นในระหว่างที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.5 เหตุผลในการตัดสินใจกลับบ้าน

สาเหตุที่ทำให้หญิงวัยแรงงานหยุดบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกิดจากบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในครอบครัว ได้แก่ การที่ต้องดูแลสมาชิกในครอบครัว การเตรียมอาหารให้กับครอบครัว และ การมีภาระหน้าที่รับผิดชอบ

2. สาเหตุและโอกาสที่นำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2.1 สาเหตุที่นำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก

สาเหตุที่ทำให้หญิงแรงงานบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกหลายมีประการด้วยกัน ได้แก่ จากการมีแบบอย่างของสมาชิกในครอบครัวที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การถูกเชิญชวนจากบุคคลใกล้ชิด ความต้องการอยากลอง ตลอดจนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากความเครียด และยังพบอีกว่าหญิงบางคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเพราะเผชิญกับช่วงเวลาวิกฤติของชีวิต เนื่องจากปัญหาภายในครอบครัว

2.2 บุคคลที่ชักชวนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก

สำหรับบุคคลที่ชักชวนให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของหญิงวัยแรงงาน พบว่า ส่วนมากเป็นสมาชิกในหมู่บ้านม่วงคำที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาก่อนเป็นผู้ชักชวนให้บริโภค ได้แก่ สามี เพื่อน และ รุ่นพี่ มีเพียงส่วนน้อยที่เกิดจากการชักชวนของกลุ่มบุคคลนอกหมู่บ้าน ได้แก่ เพื่อนในโรงเรียน และ เพื่อนร่วมงานเมื่อหญิงวัยแรงงานออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน

2.3 ช่วงอายุที่เริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

หญิงวัยแรงงานมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงอายุที่แตกต่างกัน ซึ่งหญิงวัยแรงงานส่วนใหญ่มีการบริโภคภายหลังจากการแต่งงาน โดยมีการบริโภคในหมู่บ้านม่วงคำและบริโภคเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน บางคนเริ่มมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่ออายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นและยังไม่ได้แต่งงาน ขณะที่บางคนเริ่มบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่อแต่งงานแล้ว นอกจากนี้ หญิงวัยแรงงานบางคนหลังจากบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกในช่วงวัยรุ่นแล้ว ได้หยุดการบริโภคไปช่วงหนึ่งแต่ก็กลับมาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกครั้งภายหลังจากแต่งงานแล้ว

2.4 กิจกรรมในหมู่บ้านที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

หญิงวัยแรงงานถือได้ว่ามีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในกิจกรรมเหล่านั้น และยังพบว่าในทุกกิจกรรมของหมู่บ้านจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วยเสมอ จึงทำให้หญิงที่เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นเกิดความสนิทสนมและคุ้นเคยกัน เนื่องจากมักมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในระหว่างการประกอบกิจกรรมอยู่เสมอ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเฉพาะกลุ่มเพื่อนหญิงด้วยกัน โดยกิจกรรมในหมู่บ้านที่มักจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น ได้แก่ งานบุญต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ การทำบุญร้อยวัน งานตามความเชื่อ เช่น การเลี้ยงผีเจ้าที่ และงานในเทศกาลต่างๆ เช่น ประเพณียี่เป็ง ประเพณีสงกรานต์ รวมถึงงานบุญที่เกี่ยวข้องกับทางวัด เช่น ปอยหลวง และ งานสงกรานต์น้ำพระ นอกจากนี้ยังมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามการเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่างๆ เช่น การฉลองวันเกิด การต้อนรับแขกผู้มาเยือน ทั้งจากนอกหมู่บ้านและในหมู่บ้านเดียวกัน สำหรับกิจกรรมเกิดขึ้นบ่อยครั้งที่สุด คือ การเลี้ยงผีเจ้าที่

แต่สำหรับบางคนที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำนั้น พบว่า นอกจากจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในหมู่บ้านแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเอง โดยมีการรวมกลุ่มและชักชวนกันบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในตนเองเป็นประจำ ซึ่งหญิงวัยแรงงานในกลุ่มนี้จะมีความถี่ในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

มากกว่าหญิงคนอื่นๆ แต่บางคนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อเผชิญกับแรงกดดันในชีวิตจากปัญหาภายในครอบครัว และจากการที่สามีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งภายหลังจากสามีบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วมีมักมีพฤติกรรมต่อว่าภรรยา รวมทั้งไม่สามารถทำงานได้ในวันรุ่งขึ้น ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้บางคนตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทันทีเมื่อมีเพื่อนภายในกลุ่มมาชักชวนดื่ม ซึ่งไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน

3. เงื่อนไขที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.1 สังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงบ้านม่วงคำในอดีตที่ผ่านมา พบว่า มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่บ้าง มีเพียงไม่กี่คน เนื่องจากหมู่บ้านยังอยู่ในลักษณะของหมู่บ้านที่ปิด มีเพียงส่วนน้อยที่มีการติดต่อกับสังคมนอกพื้นที่ตำบลโป่งแยง เนื่องจากการคมนาคม การสัญจรติดต่อกับพื้นที่อื่นยังมีความยากลำบาก ประกอบกับชาวบ้านยังคงมีทัศนคติในด้านลบต่อการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิง เมื่อผู้หญิงมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะถูกกล่าวตำหนิจากคนในครอบครัวตลอดจนสมาชิกคนอื่นๆ ในหมู่บ้าน

ประกอบกับในหมู่บ้านม่วงคำไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ การศึกษาของประชาชนบ้านม่วงคำต้องเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน ในอดีตบุตรหลานเมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว ชาวบ้านจะส่งบุตรหลานที่มีความต้องการศึกษา และชาวบ้านมีทุนทรัพย์เพียงพอก็จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งต้องไปศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่พื้นที่อื่น ได้แก่ ในตัวอำเภอแมริม ในตัวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น และเมื่อมีผู้ไปศึกษาในพื้นที่อื่นกลับมายังหมู่บ้านม่วงคำ ก็ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมของพื้นที่อื่นๆ กลับเข้ามายังหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านม่วงคำมีทัศนคติและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป

ในด้านของวัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อของชาวบ้านม่วงคำ เป็นไปตามลักษณะของประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อของชาวล้านนาโดยทั่วไป ประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้านได้แก่ ประเพณีฮีตสิบสอง ประเพณีสงกรานต์ พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีแต่งงาน งานศพ และ การทำบุญร้อยวัน สำหรับความเชื่อนั้นชาวบ้านมีความเชื่อในเรื่องสิ่งที่ไม่เห็นธรรมชาติที่คอยปกปักรักษาทรัพย์สินและพืชผลทางการเกษตร ได้แก่ การนับถือผีเสื้อบ้าน การนับถือผีปู่ย่า การนับถือเจ้าพ่อคอยแดน และการนับถือผีเจ้าที่ ซึ่งในอดีตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยใช้เป็นเครื่องเซ่นไหว้เพื่อการบวงสรวง และ ใช้สำหรับการต้อนรับผู้ที่มาช่วยเหลือร่วมกิจกรรมได้แก่ การเอามือ (การลงแขก)ต่างๆ การปลูกสร้างบ้านเรือน การช่วยเหลือในงานบ้านใหม่ เป็นต้น นอกจากนั้น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังใช้สำหรับการต้อนรับแขก และ ใช้ในงานสังสรรค์

เมื่อถึงเทศกาล หรือประเพณีต่างๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเป็ง เป็นต้น ซึ่งการบริโภค เครื่องดื่มของชาวบ้านในอดีตจำกัดอยู่ในเฉพาะเพศชาย และประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ บริโภคกันคือ เหล้าต้ม(สุราเถื่อน)

ปัจจุบันเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ถูกนำมาใช้ในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยมีการใช้เพื่อการเลี้ยงต้อนรับผู้ที่มาเยือน สำหรับงานฉลองต่างๆ รวมทั้งงานศพ และการ บริโภคของชาวบ้านม่วงคำจากที่เคยจำกัดในเพศชายเท่านั้น กลับแพร่หลายในกลุ่มหญิง ซึ่งหน้าที่ ในการเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เจ้าภาพในแต่ละงาน จากการศึกษาพบว่า งานเลี้ยง ฉลองต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสภาพเศรษฐกิจที่ดีขึ้นทำให้การจัดงานในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายที่ เพิ่มขึ้นจากในอดีต โดยค่าใช้จ่ายส่วนมากในการจัดงานต่าง ๆ จะใช้ไปกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีการตั้งสรรค์ที่บ่อยครั้งกว่าในอดีตที่ผ่านมา

พิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปที่พบได้ชัดเจน ที่สุดคือ การเลี้ยงผีเจ้าที่ โดยชาวบ้านจะทำการบนบานกับผีเจ้าที่เพื่อขอให้ผลผลิตทางการ เกษตรปราศจากโรคคุกคาม ขอให้มามีปริมาณผลผลิตจำนวนมาก และ ขอให้ราคาของผลผลิตได้ ตามที่คาดหวัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการกระทำตามความเชื่ออันจะส่งผลให้เกิดเพื่อความสบายใจแก่ เกษตรกร โดยภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต ก็จะมีพิธีการจัดเลี้ยงผีเจ้าที่ที่ดูแลสวนของ เกษตรกร โดยชาวบ้านจะมีการนำเครื่องเซ่นไหว้มาเลี้ยง ซึ่งประกอบไปด้วย หัวหมู อาหาร คาวหวาน ผลไม้ และน้ำทิพย์ หรือ เหล้า ซึ่งขึ้นอยู่กับเกษตรกรหรือชาวบ้านเองว่าจะเซ่นไหว้ผีเจ้า ที่ด้วยเหล้าชนิดใด จะเป็นเหล้าขาว หรือ เหล้าแดงก็ได้

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนอีกประการหนึ่งของการเลี้ยงผีเจ้าที่ คือ วิธีการเลี้ยงผีเจ้าที่ หรือ เครื่องเซ่นไหว้ที่นำมาเลี้ยง รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังการเลี้ยงผี เจ้าที่เสร็จสิ้นลง ในอดีตนั้น เมื่อพิธีเลี้ยงผีเจ้าที่เสร็จสิ้นลง เครื่องเซ่นไหว้จะถูกนำมาบริโภคกัน ภายในครอบครัว ได้เปลี่ยนเป็นการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์เพื่อความรื่นเริง มีการเตรียม เครื่องดื่ม และอาหารจำนวนมาก เพื่อรับรองเพื่อนบ้าน เพื่อนสนิท และสมาชิกที่มาร่วมในการ สังสรรค์ดังกล่าว

3.2 บทบาทหน้าที่ในสังคม

เนื่องจากในหมู่บ้านม่วงคำไม่มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ การศึกษาของ ประชาชนบ้านม่วงคำต้องเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่นอกหมู่บ้าน ในอดีตบุตร หลานเมื่อจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาแล้ว ชาวบ้านจะส่งบุตรหลานที่มีความต้องการศึกษา และชาวบ้านมีทุนทรัพย์เพียงพอก็จะส่งบุตรหลานไปศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาซึ่งต้องไปศึกษา ในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ที่อื่น ได้แก่ ในตัวอำเภอแม่ริม ในตัวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ซึ่งการ

ส่งบุตรหลานไปศึกษายังพื้นที่อื่นยังคงดำเนินมาถึงปัจจุบัน ประกอบกับการคมนาคมที่เจริญมากยิ่งขึ้นทำให้การเดินทางไปศึกษาเล่าเรียนทำได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น ทำให้วิถีชีวิตนักเรียนนักศึกษาต้องออกเดินทางเพื่อไปเรียนตั้งแต่ตอนเช้า และกลับถึงบ้านตอนเย็นทำให้นักเรียนนักศึกษามีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพียงเล็กน้อย โดยบทบาทในการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านถูกจำกัดเฉพาะในชาวบ้านที่มีการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านม่วงคำ และผู้ที่ประกอบอาชีพภายในพื้นที่ตำบลโป่งแยง ซึ่งเป็นผู้ที่มีสถานภาพสมรสแล้วเป็นส่วนใหญ่

ในด้านบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านแบ่งเป็นหน้าที่รับผิดชอบของผู้ชายและความรับผิดชอบของผู้หญิง โดยผู้ชายมีบทบาทในการจัดเตรียมสถานที่เตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ โต๊ะ เก้าอี้ เต็นท์ อุปกรณ์ในการประกอบอาหาร สำหรับผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเรื่องอาหาร ตั้งแต่การจัดหาซื้อวัตถุดิบในการประกอบอาหาร การประกอบอาหาร และการจัดอาหารสำหรับผู้ที่มาร่วมงาน รวมทั้งการทำความสะอาดภาชนะต่างๆ ภายหลังจากดำเนินงานเสร็จสิ้น

หญิงวัยแรงงานในหมู่บ้านม่วงคำ เมื่อสมรสกับสามีแล้วมักประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยมีส่วนร่วมในการดูแลผลิตผลทางการเกษตรของครอบครัวร่วมกับสามี และมีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ เพราะว่าถือเป็นอีกหนึ่งหน้าที่ของหญิงที่สมรสแล้ว ประกอบกับเครื่องดื่มน้ำแอลกอฮอล์มีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้หญิงวัยแรงงานมีโอกาสในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกิจกรรมดังกล่าว

3.3 ความหมายของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

หญิงวัยแรงงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเข้าสู่สังคม เพื่อแสดงความเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งบางคนมีความคิดเห็นว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เป็นเรื่องที่ผิดปกติแต่อย่างใด เพราะว่าสามีก็บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุที่ทำให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างต่อเนื่อง เกิดจากการไม่สามารถปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่ม หรือ สมาชิกในหมู่บ้านมักจะมีการคะยั้นคะยอให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่เสมอเมื่อมีการรวมกลุ่ม หรือ เมื่อไปร่วมกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

3.4 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีต่อผลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการสอบถามหญิงวัยแรงงานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า เครื่องเล่นแผ่นวีซีดีคาราโอเกะ ถูกนำมาใช้สำหรับร้องเพลงระหว่างที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเลี้ยงสังสรรค์ต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า เครื่องเล่นวีซีดีคาราโอเกะทำให้เกิดความสนุกสนาน

ในการบริโภค นอกจากนั้นยังส่งผลทำให้การชักชวนบุคคลอื่นๆ ในการมาร่วมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยมีการร้องเพลงเป็นส่วนประกอบนั้น ทำได้ง่ายยิ่งขึ้น ใช้เวลาในการบริโภคเครื่องดื่มนานยิ่งขึ้น ปริมาณของเครื่องดื่มที่บริโภคเข้าไปก็มากขึ้นในหญิงวัยแรงงานบางคน แต่สำหรับบางคน การบริโภคสุราควบคู่กับการร้องเพลงจากเครื่องเล่นคาราโอเกะนั้นทำให้ปริมาณการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลง

4. ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อครอบครัว

ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อครอบครัวของหญิงวัยแรงงาน\$ เกิดขึ้นไม่มากนัก เนื่องจากมีคู่สมรสที่บริโภคเครื่องดื่มเช่นกัน และเมื่อต้องไปร่วมกิจกรรมต่างๆ หรือ ร่วมงานสังสรรค์สามีจะไปร่วมงานด้วย ประกอบกับไม่ได้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ สำหรับหญิงวัยแรงงานที่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วเกิดผลกระทบต่อครอบครัวนั้น มักจะเป็นเรื่อง การหึงหวง

การอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้พบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมบริโภคกันในหมู่บ้านม่วงคำ ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ได้แก่ เหล้าแสงโสม และเบียร์ช้าง ซึ่งเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ เหล้าแสงโสม เนื่องจากเหล้า เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เพศชายนิยมบริโภคมาตั้งแต่ในอดีต แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยก็ตาม สอดคล้องกับในอดีตมีการบริโภคเหล้าเถื่อนที่ผลิตกันเองภายในหมู่บ้านแต่ปัจจุบันมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผลิตภายใต้การอนุมัติของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดจากปัจจัยหลายด้าน ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายการดำเนินการของรัฐบาลในการกำจัดเหล้าเถื่อนในระยะแรก ทำให้ผู้ผลิตและผู้ขายในหมู่บ้านต้องเลิกกิจการไป แต่ต่อมา รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้ประชาชนบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ประชาชนหันกลับมาดื่มเหล้าที่รัฐบาลสนับสนุนให้ผลิตเพื่อเพิ่มภาษี (ไพศาล วิสาโล 2537 อังโน เยาวนิต กิตติธรกุล, 2543)

นอกจากนั้น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเหล้ายังมีการเปลี่ยนแปลงไปจากการบริโภคเหล้าเถื่อนเปลี่ยนมาเป็นเหล้าโรง หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เหล้าขาว ต่อมาความนิยมในการบริโภคเหล้าก็เปลี่ยนไป จากเหล้าขาวมาเป็นการบริโภคเหล้าแม่โขง ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นเหล้าของคนมีเงินหรือคนชั้นสูง ทำให้เกิดความต้องการบริโภคอย่างแพร่หลาย ดังมีคำกล่าวของชาวบ้านที่ว่า “ถ้าคนใดได้กินเหล้าแดง น้ำแข็งสุ แสดงว่าสุขยอดละ” ซึ่งหากนำมาอธิบายความหมายของคำกล่าวดังกล่าวก็จะพบว่า เป็นการสื่อถึงค่านิยมทางด้านชนิดและลักษณะการ

เห็นว่า สังคมโดยทั่วไปของชาวบ้านม่วงคำ ยังมีลักษณะของความเป็นสังคมของคนไทยที่รักความสนุกสนาน ซึ่งในอดีต หมู่บ้านม่วงคำจะมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีงานประเพณี งานบุญ หรือเทศกาลต่างๆ เช่น ประเพณีสลากภัต ประเพณีปอยหลวง ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางศาสนาและมีความสนุกสนาน เป็นต้น จะมีการละเล่น การแสดงที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และ มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (มณี พยอมยงค์, 2533) เมื่อระยะเวลาผ่านไปผู้ยุคปัจจุบัน การรับเอาเทคโนโลยีใหม่เข้ามาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม(สมเพียร เกษมทรัพย์ , 2541) ส่งผลให้ค่านิยมความสนุกสนานของชาวบ้านม่วงคำ และ หญิงวัยแรงงานหมู่บ้านม่วงคำ สามารถกระทำได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องรอให้หมู่บ้านมีเทศกาล งานบุญ งานประเพณี ต่างๆ ความสนุกสนานดังกล่าวสามารถทำให้เกิดขึ้นเองได้โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมกับการร้องเพลงจากเครื่องเล่นแผ่นวีซีดีคาราโอเกะ ที่สามารถพบได้เกือบทุกหลังคาเรือน จึงเปรียบได้กับการนำเอาโลกสาธารณะเข้ามาสู่โลกที่บ้าน เนื่องจากบทบาทของผู้หญิงที่ถูกกำหนดโดยสังคมให้อยู่ในบ้าน หรือที่เรียกว่า “โลกที่บ้าน” และเทคโนโลยีรวมทั้งข่าวสารที่รับมาจากสื่อต่างๆ ถือเป็น “โลกสาธารณะ” (กาญจนา แก้วเทพ, 2544) เมื่อมีการรับเอาเทคโนโลยีต่างๆเข้ามา ก็เปรียบได้กับการนำเอาโลกทั้งสองมาบรรจบกัน และจากการมาบรรจบกันของโลกที่บ้านและโลกสาธารณะ จึงทำให้สามารถพบเห็นการร้องคาราโอเกะจากเครื่องเล่นแผ่นวีซีดีในระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหญิงวัยแรงงานหมู่บ้านม่วงคำได้บ่อยๆ เกือบทุกวัน

สาเหตุที่นำไปสู่การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรก พบว่า ส่วนใหญ่เกิดจากการชักชวนจากบุคคลสนิท ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่สำคัญคือ ความอยากลอง กลุ่มเพื่อนชักชวน สังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อ และกระแสของสื่อโฆษณา(<http://www.kanchanapisek.or.th> วันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2548) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมิต วัฒนธัญญกรรม และคณะ(2545) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์และเสพยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่พบว่าเหตุผลของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ ต้องการทดลอง ต้องการเข้าสังคม เพื่อนชักชวน บิดาและญาติชักชวน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระวรรณ เล็กสกุลไชย และจินตนา เทพทรงวิจิ (2544) ที่พบว่า สาเหตุของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย คือ การต้องการเข้าสังคมเพื่อให้กล้าพูดกล้าแสดงออก การถูกชักชวน และปัจจัยในการเลือกดื่มคือโอกาสในการดื่ม และความคิดเห็นหรือค่านิยมเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของแต่ละบุคคล

หญิงวัยแรงงานมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ภายหลังจากแต่งงานแล้ว เนื่องจากสังคมของหมู่บ้านเป็นสังคมชนบทที่หญิงวัยแรงงานที่แต่งงานแล้วจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ในหมู่บ้านของตนเอง จึงทำให้มีโอกาสเข้าร่วมงานในหมู่บ้านมากกว่าหญิงในกลุ่มอื่น ประกอบกับการจัดงานในหมู่บ้านทุกกิจกรรมจะมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วยเสมอ

เงื่อนไขที่สนับสนุนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงานนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากเดิม เมื่อมีการแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะเป็นฝ่ายย้ายเข้ามาอยู่บ้านของภรรยาซึ่งเป็นผู้สืบทอดทรัพย์สินและมรดก ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่การแต่งงานในลักษณะที่พบเห็นได้โดยทั่วไปคือ การที่หญิงย้ายเข้าไปอยู่บ้านสามี ภายหลังจากแต่งงาน ทำให้แรงยึดเหนี่ยวภายในครอบครัวของหญิงวัยแรงงานลดลง ทั้งด้านความเกรงที่มีต่อบิดามารดาของตนเอง รวมทั้งบิดามารดาไม่สามารถว่ากล่าวตักเตือนหรือห้ามปรามได้ และส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาที่ทำให้วิถีชีวิตและแนวคิดมีการเปลี่ยนแปลงไป จากการไปศึกษาเล่าเรียนต่างพื้นที่และรับเอาความคิดรวมทั้งวัฒนธรรมเข้ามายังหมู่บ้าน ส่งผลให้มีความกล้าแสดงออกในด้านการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิตทางเกษตร จากการผลิตเพื่อยังชีพมาเป็นระบบการผลิตเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจทุนนิยม (สมเพียร เกษมทรัพย์, 2541) ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่นของสังคมนอกเหนือจากการผลิตทางการเกษตร การผลิตเพื่อจำหน่ายส่งผลให้ชาวบ้านมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอำนาจในการซื้อสิ่งต่างๆ ไม่เพียงแต่สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นเท่านั้น ยังรวมไปถึงอำนาจในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสินค้าฟุ่มเฟือยต่างๆ มาบริโภค การจัดงานสังสรรค์ที่เกิดขึ้นในโอกาสต่างๆ จึงมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นกว่าในอดีต เพราะเกิดค่านิยมที่ว่า “เจ้าภาพต้องจัดเลี้ยงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งเหล้า และ เบียร์”

แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตของภาคเกษตรกรรมในหมู่บ้าน แต่ประเพณีและความเชื่อในพลังอำนาจที่เหนือธรรมชาติซึ่งเป็นลักษณะของความเชื่อและพิธีกรรมของสังคมภาคเกษตรกรรมที่มีความใกล้ชิดกับธรรมชาติยังคงอยู่ ดังเช่น ในด้านการเลี้ยงผีเจ้าที่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเพณีและความเชื่อทางไสยศาสตร์ ที่ต้องมีการเซ่นไหว้ด้วยของบูชาต่างๆ และหนึ่งในของเซ่นไหว้ต้องประกอบไปด้วย “เหล้า” (มณี พยอมยงค์, 2533) มีเพียงจากของเซ่นไหว้ในอดีตจะใช้เหล้าขาวหนึ่งขวด และไก่สองตัว หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “เหล้าไหไก่คู่” ถูกเปลี่ยนมาเป็นหัวหมู เหล้าแดง (หมายถึง หัวหมู กับ เหล้าแสงโสม หรือเหล้าแม่โจงก็ได้) ซึ่งเป็นผลมาจากการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ต้องใช้ต้นทุนสูงและมีราคาสูงเมื่อขายผลผลิต ซึ่งในทัศนะของผู้ศึกษาอาจกล่าวได้ว่า เปรียบเสมือนกับการเดิมพัน หรือการซื้อลอตเตอรี่ (ซื้อหวย) ที่ทำให้คิดว่า เมื่อมีการลงทุนที่สูง ก็มีความเสี่ยงสูง และความต้องการให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดี และมีราคาที่สูง ก็ต้องมีการบนบานและเซ่นไหว้ด้วยสิ่งของที่มีมูลค่าสูงขึ้นและมีจำนวนมากขึ้น หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า

หากต้องการหาปลาให้ได้มากก็ต้องใช้ไซ้จำนวนมาก หรืออาจจะเปรียบเทียบขนานเจ้าที่ด้วยเครื่องเช่นจำนวนมากๆ ในทัศนะของผู้ศึกษาอีกมุมหนึ่งอาจเปรียบได้กับการทำประกันภัยกับผลผลิตทางการเกษตรของตนเอง เพียงแต่บริษัทรับประกันภัยนั้นเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยิ่งมูลค่าของสินค้าที่ลงทุนไปมากเท่าไร ก็ยิ่งต้องขนานและเช่นไหว้ด้วยของที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น เมื่อมีการเลี้ยงผีเจ้าที่ด้วยสิ่งของที่มีปริมาณมากขึ้นจึงก่อให้เกิดการชักชวนเพื่อนบ้านและเพื่อนสนิทให้มาเลี้ยงสังสรรค์ภายหลังจากการเลี้ยงผีเจ้าที่เสร็จสิ้นลง สิ่งนี้ได้แทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ละน้อยจนเกิดเป็นค่านิยมในการเลี้ยงผีเจ้าที่ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยที่สุดในหมู่บ้านม่วงคำ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เฉลิมศักดิ์ ชัดติยะ (2541) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตด้านการเกษตรของชุมชนกะเหรี่ยงที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพนิเวศวิทยาของหมู่บ้าน การเรียนรู้ในระบบการผลิตที่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่มนายทุนสำหรับปัจจัยภายนอก ได้แก่การได้รับเงินทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน การคมนาคมที่สะดวกขึ้นทำให้การขนส่งผลผลิตทำได้ง่ายขึ้น สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้เศรษฐกิจของหมู่บ้านดีขึ้น และมีการนำเครื่องดัดแปลงมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเข้าสู่สังคมของหญิงวัยแรงงาน ปรากฏการณ์เลี้ยงผีเจ้าที่ ดังกล่าวดูเหมือนว่าไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พุทธชาติ ปานเม่น (2539) ที่บ่งบอกว่าการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในระบอบเกษตรกรรมทางเลือกนั้นทำให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชน ความเชื่อและพิธีกรรมดั้งเดิมในการพึ่งพาธรรมชาติรวมถึงการให้ความสำคัญกับพลังเหนือธรรมชาติลดลง อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาไม่สามารถกล่าวได้ว่าพิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้าที่ของชาวบ้านในพื้นที่ศึกษานี้มีความเชื่อในการพึ่งพาธรรมชาติ รวมทั้งให้ความสำคัญกับพลังเหนือธรรมชาติมากขึ้น แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่การศึกษานี้ แต่พิธีกรรมเลี้ยงผีเจ้าที่ดังกล่าวน่าจะเป็นการให้ความหมายที่แตกต่างจากเดิมมากกว่า ซึ่งจากเดิมการเลี้ยงผีเจ้าที่เป็นเรื่องของ การขอบคุณธรรมชาติ แต่ปัจจุบันกลายเป็นการต่อรองกับธรรมชาติ

สิ่งที่เกิดเป็นค่านิยมในการบริโภคเครื่องดัดแปลงในทุกกิจกรรม นอกจากจะมีการเลี้ยงผีเจ้าที่แล้วยังมีเกิดค่านิยมในการจัดงานแข่งขันกันจัดงานต่างๆ ทั้งงานบุญ งานประเพณี แม้กระทั่งงานศพ ที่ในอดีตไม่มีการเลี้ยงเครื่องดัดแปลงอย่างเปิดเผย ต่อมาหากหมู่บ้านมีการจัดกิจกรรมก็จะมีเลี้ยงเครื่องดัดแปลง สิ่งเหล่านี้ทำให้เวลาในงานในหมู่บ้านจะมีการเลี้ยงเครื่องดัดแปลงในปริมาณที่มากขึ้นเพื่อแสดงสถานะทางสังคมของเจ้าภาพ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากเศรษฐกิจของครอบครัวเริ่มมีขึ้นมาตั้งแต่การปลูกสตอร์เบอร์รี่มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ การเลี้ยงผีเจ้าที่ก็ยังเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นได้บ่อยในหมู่บ้าน โดยจำนวนแขกที่

เจ้าภาพเชิญมาร่วมงานและปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะตัวชี้วัดอย่างหนึ่งของรายได้ที่ได้รับจากการขายผลผลิตทางการเกษตรของเจ้าภาพ

ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหญิงวัยแรงงาน พบว่า มีเพียงบางคนที่ปัญหาในด้านการ hing หวงจากสามี อันเป็นผลจากการที่หญิงวัยแรงงานออกไปบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานต่างๆ เนื่องจากมีโอกาสพบปะกับบุคคลอื่นที่มาร่วมงาน จึงเกิดเป็นความหวาดระแวง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผลของการศึกษานี้สามารถนำมาปรับใช้ในการวางแผนการรณรงค์เพื่อลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่บ้านม่วงคำให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะพื้นที่ และในเฉพาะหญิงวัยแรงงานเท่านั้น จึงไม่สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปอ้างอิงถึงประชากรในกลุ่มอื่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มของประชากรในกลุ่มอายุอื่นเพื่อเป็นแนวทางในการให้ความรู้และตระหนักถึงผลกระทบของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากบริบทของชุมชนแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน